

Veiligheidsbeleid op school: Het ontwikkelen van gewenst gedrag September 2016

- Inleiding blz. 2
Gewenst gedrag
- Hoe werken we op school aan het ontwikkelen, bevorderen en ondersteunen van gewenst gedrag?
Kleuters blz. 3
Leerlingen klas 1 t/m 6. blz. 5
Tips voor leerkrachten en ouders. blz. 7
- Wat verstaan we onder ongewenst gedrag? blz. 9
- Wat doet de school als er sprake is van (aanhoudend) ongewenst gedrag? blz. 10
- Pesten**
- Pesten nader bekeken blz. 13
Signalen, begeleiding, actie en maatregelen, betrokkenen.
- Protocollen**
- Anti-pestening blz. 18
- Ontwikkelen van gewenst gedrag. blz. 19
- Vertrouwenspersonen blz. 22
Bronvermelding
- Bijlagen:**
- Gedragscode Vrije School De Zonnewende
Omgangsvormen, schoolafspraken, regels en richtlijnen in en om de school incl. kleuterklassen.
- Incidenten formulier
- Zorgroute

Beoordeeld door het team:	: mei / juni 2016
Vastgesteld door de MR	: september 2016
Eindverantwoordelijke	: directeur Vrije School De Zonnewende
Vastgesteld door de bestuur/directie	: september 2016
Evaluatie	: mei /juni 2017

Inleiding:

*Uit vele richtingen zijn wij gekomen.
Maar als we allen samenzijn
en in de ruimte onze stemmen samenstromen,
dan kunnen wij ons voelen opgenomen
in liefdevol verbonden zijn.*

De school wil met dit motto voor kinderen, leerkrachten, ouders en anderen die de school bezoeken een gemeenschap zijn. Onze gemeenschap wil aan alle kinderen in een veilige en positieve leeromgeving een optimale ontwikkelingskans bieden.

Onze school is niet alleen een omgeving die fysieke veiligheid (o.a. brandveiligheid) biedt maar ook een plek waar de geestelijke vrijheid dient te worden beschermd.

Op onze school moet je mogen en kunnen zijn wie je bent.

In dit beleid staat hoe wij aan het ontwikkelen van gewenst gedrag werken en wat wij ongewenst gedrag vinden en hoe we daar handelingsgericht mee omgaan.

Er staat in beschreven hoe de school handelt in preventieve zin maar ook in voorkomende gevallen.

Pesten is ook ongewenst gedrag. In dit beleidsstuk wordt pesten nader bekeken omdat het veel aspecten bevat die in de school bekend moeten zijn om het beleid goed uit te kunnen voeren.

Beleid zorgt ervoor dat alle leraren van onze school op dezelfde wijze omgaan met het gedrag van kinderen, en anderen. Hierdoor zal de aanpak effectiever zijn, waardoor voor de kinderen duidelijkheid en rust ontstaat.

Met elkaar kunnen we goed gedrag leren en aan elkaar laten zien.

Dit beleid is in een samenwerking tussen directie, Intern Begeleiders en leerkrachten tot stand gekomen.

Op basis van wettelijke voorschriften, maatschappelijke ontwikkelingen of voortschrijdend inzicht en een jaarlijkse evaluatie kunnen aanpassingen plaats vinden.

Deze aanpassingen kunnen tot een nieuwe versie leiden.

Respect, vertrouwen, eerlijkheid, verantwoordelijkheid, discipline, veiligheid,

De school realiseert zich dat deze kernwaarden een positieve bijdrage leveren aan een goed pedagogisch klimaat waarin de leerlingen en leerkrachten zich veilig en vertrouwd voelen en zich gesteund weten door ouders/verzorgers en collega's.

Hoe werken we op onze school aan het ontwikkelen van gewenst gedrag?

Medewerkers op school onderschrijven de volgende algemene uitgangspunten:

- Afspraken en regels horen bij het klimaat van de school en verduidelijken de omgangsvorm.
- Door afspraken en regels na te leven geven we een blijk van respect en zorg voor het welzijn van ieder.
- Afspraken worden besproken en geëvalueerd en zijn bekend bij iedereen die met de school te maken heeft.
- Het moet binnen en buiten de school voor iedereen duidelijk zijn dat ongewenst gedrag van kinderen, medewerkers en ouders in elke situatie, onacceptabel is.
- Voor leerlingen, ouders en medewerkers is dit beleid bekend (in de klas, schoolgids, klassenmap, ouderavonden, website) gemaakt.
- Een school is veilig als er binnen en buiten de school samen wordt gewerkt tussen school en ouders en er geen sprake is van ongewenst gedrag.
- Op elke school is sprake van ongewenst gedrag. Ook op onze school. De school onderneemt verschillende acties ter voorkoming van ongewenst gedrag en om het ongewenste gedrag te stoppen.
- Het naleven van de vastgestelde schoolregels draagt bij aan een veilige en plezierige leeromgeving voor allen. Het voorbeeldgedrag van volwassenen is hierbij van groot belang.
- Omgaan met elkaar en redzaam worden kun je leren. Of er nu wel of niet sprake is van ongewenst gedrag.
- Aangezien pesten structureel gebeurt, is pesten een belangrijk onderwerp dat besproken dient te worden en waar aan gewerkt moet worden.
- De school volgt systematisch de sociale competenties en emotionele ontwikkeling van de leerlingen.
- De school borgt onderdelen van dit beleid in de praktijk om zorg te dragen voor een duurzame aanpak, of er nu wel of niet sprake is van ongewenst gedrag.
- De school heeft een anti-pest coördinator en een vertrouwenspersoon. Zij zijn op de hoogte van dit beleid en worden betrokken bij de uitvoering.
- Het beleid 'Het ontwikkelen van gewenst gedrag' is onderdeel van het veiligheidsbeleid van de school.
- De inspectie heeft mogelijkheden om toezicht uit te oefenen op het veiligheidsbeleid van de school.
- De school beschikt over een directe aanpak voor ongewenst gedrag:
 - Protocol: Het ontwikkelen van gewenst gedrag.
 - Protocol: anti-pesten.

Kleuters

In de klas zijn er vaste gewoonten en afspraken.

Hierbij gaat om nabootsen, respect, vertrouwen, veiligheid en ontwikkeling.

Het meegaan in de stroom is niet voor elk kind vanzelfsprekend. Sommige kinderen vinden het moeilijk zich te voegen naar de gewoonten. Ze weigeren dingen te doen, luisteren niet of gaan hun eigen gang. De kleuterleidster 'helpt' het kind om tot het gewenste gedrag te komen, door het voorleven van goede gewoonten. Een jongste kleuter (4 jarige) wordt begeleid door juffie en/of een grotere kleuter om te komen tot gedrag dat passend is in de kleuterklas.

Kinderen die impulsief en fysiek reageren:

De kleuterleidster luistert naar wat het kind te zeggen heeft en herhaalt dat nog eens. Vervolgens leeft ze het kind voor hoe het gedrag omgebogen kan worden.

Kinderen wordt geleerd om sorry te zeggen en eventueel iets liefs te doen of te maken voor het andere kind.

- Wanneer kinderen niet of te weinig positief reageren op bovengenoemde "oefeningen", wordt er gestart met een Kind Volgdocument.

Pesten: Hoe kijken we daar in de kleuterklas tegen aan?

Kleuters hebben nog geen bewustzijn voor de ander en beleven het ik nog vanuit het eigen centrum.

Kleuters kunnen daardoor soms ongewild hard voor elkaar zijn.

Wat kan er b.v. gebeuren?

- Twee tegen één of een kind buitensluiten.

- Als je dit niet doet dan mag je niet op mijn feestje komen.

Hoe gaan we ermee om?

Kinderen die een ander kind pijn doen moeten even op een aparte plek zitten en vervolgens aan juf vertellen wat er mis ging en (belangrijk) hoe het wel moet! (Toverstoeltje/rand van de zandbak/ander plekje).

- Wanneer onze houding niet effectief is wordt er gestart met een Kind Volgdocument.

Kinderen die niet mee komen in de stroom:

Kinderen van 4 jaar die nog niet lang op school zijn hebben vaak nog moeite om mee te gaan in de stroom. Zij hebben tijd nodig om zich veilig te voelen en zich de gewoontes eigen te maken. We reageren begripvol op hun uiterlijk passieve houding: "Jij mag nog kijken, als je een beetje groter bent dan kan je vast wel meedoen". Van 5 en 6 jarige kinderen verwachten we dat ze als vanzelfsprekend meedoen aan de activiteiten. Wie niet meedoet "oefent" nog even apart met de kleuterleidster, wordt uit de situatie gehaald of doet het later alsnog, voordat hij of zij gaat spelen.

Kinderen die niet voegen: We bespreken dit met intern begeleider en geven aan dat er wat extra's nodig is om dit kind mee te krijgen.

- Wanneer onze houding niet effectief is wordt er gestart met een Kind Volgdocument.

Onzedelijk gedrag in de kleuterklas:

Kleuters zijn erg zintuigelijk ingesteld en willen elkaar graag aanraken en knuffelen. Als een kind dat niet prettig vindt, zegt het 'STOP". Kleuters zijn in de fase dat ze het eigen lichaam en dat van anderen willen ontdekken. Dit beperken we binnen de school door hen te leren dat sommige delen van het lichaam alleen van hen zelf zijn,

Kinderen mogen niet met elkaar samen in 1 wc zijn. Wel mag een oudste kleuter een jongste kleuter naar de wc brengen De broek laten zakken en blote billen of plassertjes zijn alleen op de wc als er geplast of gepoept wordt.

- Wanneer onze houding niet effectief is wordt er gestart met een Kind Volgdocument.

Kinderen die niet "luisteren" en kinderen met een te grote eigen wil.

Kleuters moeten als ze op school starten natuurlijk nog leren om zich aan te passen aan de regeltjes en gewoonten in de klas. Daar krijgen ze rustig de tijd voor.

Sommige kinderen moeten aan de hand genomen worden, omdat ze het niet voor elkaar krijgen om "te volgen". Vanuit een vanzelfsprekende houding worden kinderen in dat geval meegenomen om te doen wat van hen wordt verwacht. De houding van de juf is opgewekt maar zeer duidelijk.

Wanneer kinderen veel moeite hebben om zich te voegen naar wat er in de kleuterklas van hen wordt gevraagd, is er een gesprek met de ouders om de thuissituatie te bespreken en wordt er eventueel extra ondersteuning door bijv. een antroposofische orthopedagoog aan bevolen.

Kleuterleidster zoekt bij elke kind de eigenheid en daarmee "het sleuteltje" om gewenst gedrag te realiseren.

Zo krijgen sommige kinderen wat extra tijd, omhulling en aandacht om tot het gewenste gedrag te komen.

Andere kinderen worden juist geconfronteerd met hun eigen onwillige houding door een maatregel.

- Wanneer onze houding niet effectief is wordt er gestart met een Kind volgdocument.

Brutaliteit:

De kleuterleidster geeft het goede voorbeeld. Het kind wordt apart gezet en moet het daarna goedmaken, door sorry te zeggen en te verwoorden waar het kind spijt van heeft en wat hij of zij niet meer zal doen.

- Wanneer onze houding niet effectief is wordt er gestart met een Kind volgdocument.

Aanhoudend ongewenst gedrag:

Soms is het nodig een kind uit een situatie te halen om tot hem door te dringen.

Even naast je zetten op een stoeltje, op het randje van de zandbak of aan de kant.

Ouders worden erbij betrokken → samen een plan maken.

- Zorgroute: De intern begeleider wordt betrokken

- Time out:
Voor sommige kinderen is het belangrijk dat ze een Time-out krijgen. Het kind gaat dan naar een collega. Er zijn onderling afspraken gemaakt wie waar naartoe gaat en wat het kind daar dan moet gaan doen.

Collegiaal gedrag:

Leerkrachten nemen het voor elkaar op als een kind zich misdraagt, dan neemt de eigen leerkracht het initiatief om dit gedrag om te buigen / te bestraffen / goed te maken.

Gesprek met ouders:

We zijn ons er als kleuterjuf en intern begeleider van bewust dat ouders in de kleutertijd nog tijd nodig om in te gaan zien dat hun kind extra hulp nodig heeft.

Schriftje in de keuken waar ouders in kunnen schrijven wat er eventueel aan de hand is.

Geen telefonisch spreekuurtje, maar wel direct contact doordat er is dagelijks tijd en ruimte voor de ouders om na schooltijd even met juffie te spreken en eventueel een afspraak te maken.

Twee maal per jaar: oudergesprek

Gedragscode:

In de Gedragscode van de school staat beschreven hoe in de kleuterklassen de omgangsvormen, zowel binnen in de school als buiten op het plein, zijn.

Klas 1 t/m 6

Het gedrag van de leerkracht is een voorbeeld.

- Toneel en geleid spel om o.a. kinderen positief betrokken te maken bij elkaar.
- Vertelstof en het vertellen van spiegelverhalen passend bij de ontwikkelingsfase van de klassen en/of speciaal als pedagogisch middel.
- Aandacht voor de natuur, het jaarritme en het vieren van de jaarfeesten. Daarin kan het kind de morele en religieuze dimensies beleven.
- Er zijn veel kunstzinnige activiteiten zoals; schilderen, tekenen, boetseren, zingen, euritmie
- Er is veel aandacht voor spel en beweging.
- Er wordt onderwijs gegeven in homogene groepen waardoor de sociale dimensie voor het kind beleefbaar wordt.
- Sociale veiligheid en redzaamheid verzorgen we zo, dat daarbij ook de gemeenschap in de groep en in de school beleefbaar wordt.
- Voor de lessen beginnen en eindigen staat een leerkracht bij de ingang om de leerling met een handdruk te ontmoeten.
- In kringgesprekken, kindgesprekken, oudergesprekken, zorggesprekken, teamgesprekken komen onderwerpen zoals veiligheid, omgaan met elkaar, regels, rollen in de groep, aanpak van ruzies etc. aan de orde.
- Kinderen worden geleerd om te troosten en iets aardigs voor een ander te doen of te zeggen.
- Gewoontevorming: Kinderen leren om met spel- en schoolafspraken om te gaan en elkaar daarbij te helpen.
- Voldoende toezicht in pauzes.
- Lessen in het omgaan met internet en 'media wijsheid' in klas 5 en 6.
- Seksuele opvoeding.
- Systematisch wordt in de klas gewerkt aan de sociaal emotionele ontwikkeling die past bij de leeftijd van de leerlingen. De Regenboogtraining wordt ingezet als extra inzet voor het ontwikkelen van gewenst gedrag.
- De school volgt de sociaal emotionele ontwikkeling met een Cotan genormeerd Signaleringsinstrument. Voor de kleuters volstaat het Kleuter Volgstelsel.
- Leerkrachten maken tijdig (aanhoudend) ongewenst gedrag bespreekbaar met collega's en leerlingen en ouders in een Intervisie gesprek en/of kindbespreking, oudergesprek, kindgesprek en zorggesprek.
- Als de basisondersteuning van de school niet het gewenste effect heeft wordt er gestart met een Kind Volgdocument om passender ondersteuning te realiseren (zie zorgroute).

Regenboogspel

De Regenboogspelen en de training zijn ontwikkeld om een antwoord te kunnen geven op vragen van scholen en leerkrachten over de sociale ontwikkeling van leerlingen en de sociale processen in de groepen op school. Oefenen, reflecteren op je eigen handelen en uitwisselen met andere leerkrachten is hierbij onontbeerlijk. Zo is er ook een spel voor kinderen, vol met kunstzinnige oefeningen en spelen om de sociale processen te begeleiden. Daarin worden op plezierige wijze situaties gecreëerd waarin kinderen leren sociaal te zijn.

De Regenboogtraining

De Regenboogtraining richt zich op die situaties waarin bepaalde gedragsproblemen uit de hand zijn gelopen en waarin meerdere kinderen lijden onder de gedragingen van de groep. Dit is vaak ook de situatie wanneer de leerkracht zich handelingsverlegen voelt.

Vanuit onderzoek wordt aangegeven dat het geven van een sociale vaardigheidstraining al van belang is in de laagste groepen. Veel trainingen hebben kinderen van 10-12 jaar als doelgroep. Vanuit onderzoek naar pesten blijkt dat het aantal daders en slachtoffers daalt met het toenemen van de leeftijd. Vanuit preventief oogpunt ligt het dan voor de hand om juist bij de jongere leeftijdsgroepen te beginnen.

De Regenboogtraining richt zich dan ook op alle kinderen op de basisschool. Verhalen, spelen en ervaren staan bij de jongere kinderen centraal. Bij de oudere kinderen wordt dit aangevuld met reflecteren en eigen meningen leren vormen.

De ouders worden ook betrokken door middel van een ouderavond waarin uitleg over de training wordt gegeven en zij mogen de eerste en laatste training aanwezig zijn.

- We zoeken naar een win-win oplossing:

Op school mogen we allemaal verschillend zijn. Conflicten en ongewenst gedrag horen erbij en geven je de mogelijkheid om je verder te ontwikkelen. Wij willen kinderen een kans geven om zelf conflicten op te lossen. Daarbij neemt de leerkracht een neutrale positie in (niet veroordelend). De oplossing van een conflict moet in redelijke mate tegemoet komen aan de wensen van de betrokkenen. Als de oplossing voor beide goed is, dan spreken we van een win-win oplossing.

We werken met de 'STOP methode':

Als je wilt dat een ander stopt met 'iets' dat jij niet wilt dan zeg je "STOP, hou op". De ander moet direct stoppen. Dit houdt in: tot hier en niet verder. Het is dan overduidelijk dat iemand in overtreding is als hij/zij na een STOP, hou op' teken doorgaat. Dit mag gemeld worden. De leerkracht roept de betrokkenen bij zich en laat de kinderen samen een win-win oplossing zoeken voor het conflict.

Er wordt bewust niet naar de oorzaak gevraagd om welles-nietes te voorkomen. Als de kinderen er niet uitkomen, maakt de leerkracht een afspraak om op een later tijdstip wel tot een oplossing te komen.

Handelingsgericht werken:

De uitgangspunten van handelingsgericht werken vormen de basis van het handelen bij gedragsproblemen. We gaan op zoek naar wat een kind met gedragsproblemen nodig heeft en welke mogelijkheden de leerkracht in huis heeft om het kind te ondersteunen. Hierbij wordt rekening gehouden met zowel belemmerende als meewerkende factoren op kind- en schoolniveau.

Het gaat uiteindelijk niet om het vaststellen van het probleem maar om het vinden van oplossingen.

De leerkracht praat met het kind over oplossingen want we gaan ervan uit dat het kind zelf, in ieder geval vanaf klas 3, weet hoe problemen het beste kunnen worden opgelost. Hierbij blijft de leerkracht verantwoordelijk en houdt de regie. De ouders worden altijd betrokken. De leerkracht kan ondersteuning krijgen van verschillende partijen binnen en/of buiten de school als er sprake is van aanhoudend ongewenst gedrag.

Tips voor leerkrachten om gewenst gedrag bij kinderen te bevorderen door:

- een positieve uitstraling.
- zichzelf aan de schoolafspraken, regels en richtlijnen te houden en zich bewust te zijn van de voorbeeldfunctie van de leerkracht in en om de school.
- begrip op te brengen voor de gedachten- en leefwereld van kinderen.

- kinderen, ouders en collega's te vertrouwen en hen serieus te nemen.
- ongewenst gedrag te signaleren en te negeren en duidelijk te vertellen welk gewenst gedrag er verwacht wordt ('wat aandacht krijgt groeit').
- een kindgesprek te voeren en ruimte te geven aan de oplossing(en) die het kind inbrengt.
- het gewenste gedrag van alle kinderen te complimenteren en dit te versterken ('wat aandacht krijgt groeit').
- samen met ouders te bespreken hoe ongewenst gedrag omgebogen kan worden naar gewenst gedrag.
- te zorgen dat afspraken en regels zo uitgelegd en geleerd worden dat dit aansluit bij de leeftijdsfase van de klas en besteed hier structureel aandacht aan.
- adviezen en tips van collega's en anderen serieus te nemen en te realiseren.
- rustig te praten, kinderen aan te kijken, en niet te snauwen of te schreeuwen.
- voorspelbaar en niet veroordelend te zijn. Er mogen fouten gemaakt worden.
- duidelijke regels en grenzen aan te geven en voegt daden bij het woord en meent wat hij/zij zegt.
- opbouwend te corrigeren en het welzijn van kinderen voorop te stellen.
- kinderen te stimuleren om te laten zien wie je bent en wat je kunt.
- veiligheid te scheppen waardoor verschillen tussen kinderen worden geaccepteerd en een passend onderwijsaanbod kan worden gerealiseerd.
- op de hoogte te zijn van groepsprocessen en het ontwikkelen van sociale vaardigheden waardoor een positief groepsklimaat wordt gerealiseerd.
- positief en kritisch na te denken over het eigen functioneren en het eigen lerarengedrag onder de loep te nemen en daarop te reflecteren b.v. in een intervisie-, zorg - of functioneringsgesprek.
- kinderen te helpen om hulp te vragen en ook door zelf hulp te kunnen vragen.
- stelling te nemen tegen pesten.
- met leerlingen te bespreken, dat er op school niet wordt gepest en hoe we dat proberen te voorkomen ook als pesten of ander ongewenst gedrag op dat moment niet aan de orde is.
- ervoor te zorgen dat de klas weet waar je terecht kunt als je pesten of ander ongewenst gedrag wilt melden en dat de leerling dan geen 'verklikker' is.
- methodieken in te zetten waarbij hoofd, hart en handen worden aangesproken om ruzies en pestgedrag te voorkomen en/of op te lossen.
- een SMART - handelingsplan te maken in het Kind Volgdocument dat gericht is op het leren van gewenst gedrag (zie het protocol; ontwikkelen van gewenst gedrag, blz. 19).
- ouders aan het begin van het schooljaar te informeren over het omgaan met ongewenst gedrag en het anti-pestbeleid, de regels in en om de klas en hoe dit in de klas en op school aandacht krijgt.

Tips voor ouders om gewenst gedrag op school te ondersteunen:

- zich op de hoogte te stellen van het beleid m.b.t. ongewenst gedrag waaronder pesten.
- op de hoogte te zijn van de schoolafspraken, regels en richtlijnen en deze, indien nodig, met hun kind te bespreken.
- zichzelf aan de schoolafspraken, regels en richtlijnen te houden en zich bewust te zijn van hun voorbeeldfunctie in en om de school.
- de visie en de werkwijze van de school onderschrijven.
- met de leerkracht /de school op te trekken om ongewenst gedrag om te buigen naar gewenst gedrag.
- te weten waar zij terecht kunnen als zij ongewenst gedrag willen melden.

Wat doet de school om een veilig klimaat te waarborgen?

- De school onderzoekt systematisch of iedereen zich veilig voelt. Eenmaal per 2 per jaar worden leerlingen, ouders en medewerkers gevraagd naar o.a. de sociale veiligheid (tevredenheidsonderzoek). De school onderneemt op basis van de uitkomsten actie om zaken te verbeteren.
- De school heeft een anti-pest coördinator en een vertrouwenspersoon.
- De school heeft het beleid 'Het ontwikkelen van gewenst gedrag' geborgd.
- De school heeft een incidenten administratie en ziet toe op de uitvoering.
- De school zorgt voor een open en transparante sfeer en communicatie waardoor ongewenst gedrag en andere onveilige situaties bespreekbaar zijn.

Incidenten:

Een incident is een gebeurtenis met gevolgen voor de individuele of collectieve gezondheid en/of voor de sociale veiligheid zoals:

Ongevallen, fysiek geweld, agressief gedrag, seksueel geweld, pesten, discriminatie, vernieling, diefstal, weglopen, het in bezit hebben van vuurwerk, een wapen of drugs, bedreigingen.

Door medewerkers wordt op een incidentenformulier een incident gemeld. De directie wordt op de hoogte gesteld en onderneemt indien nodig actie.

Gesprekken met ouders:

De leerkracht voert in principe de gesprekken met ouders. De leerkracht kan daarbij ondersteuning vragen aan de intern begeleider. Bij moeilijke gesprekken b.v. als de problematiek van een kind of ouder heftig is wordt het gesprek niet alleen door de leerkracht gevoerd.

Signalen van (ernstig en/of aanhoudend) ongewenst gedrag worden altijd tijdig door de leerkracht met de intern begeleider en/of directie besproken zodat ook tijdig eventuele acties in gang gezet kunnen worden (zie zorgroute van de school).

Gediagnosticeerde leerlingen:

Als een leerling een gediagnosticeerde stoornis heeft waarbij sprake is van gedragsproblemen dan is daar altijd de leerkracht, de intern begeleider, de ouders en andere deskundigen van buiten de school bij betrokken. Er vinden regelmatig grote overleggen plaats om de handelingsadviezen voor de leerkracht, ouders en de school te evalueren en aan te passen (zie zorgroute van de school).

Veiligheid:

Als de veiligheid van kinderen (het kind zelf of andere kinderen), de leerkracht of anderen binnen de gemeenschap van de school in gevaar komt is er altijd een samenwerking tussen de leerkracht, de intern begeleider en de directie. Andere deskundigen kunnen op afroep hierbij betrokken worden (zie zorgroute in de school).

Wat verstaan we onder ongewenst gedrag?

Ongewenst gedrag is een verzamelnaam voor gedrag van mensen waardoor de veiligheid van onze gemeenschap in het geding is (zie ook de Klachtenregeling).

Fysieke agressie, geweld en pesten:

Gedragingen en beslissingen dan wel het nalaten van gedragingen en het niet nemen van beslissingen waarbij bedoeld of onbedoeld sprake is van geestelijke of lichamelijke mishandeling van een persoon of personen die deel uitmaken van de schoolgemeenschap. Hieronder verstaan we ook het uitoefenen van elke vorm van feitelijk geweld gericht op het lichaam van een ander, het ongewenst aanraken van een ander of het non-verbaal dreigen hiermee.

Verbale of schriftelijke agressie of geestelijk geweld:

Het mondeling of schriftelijk (be)dreigen, beledigen, intimideren, discrimineren, pesten, cyberpesten, uitschelden van een persoon, een grote mond geven, saboterend gedrag, negeren en buiten sluiten en het effect van geroddel.

Seksuele intimidatie en onzedelijk gedrag:

Seksueel getinte aandacht die tot uiting komt in verbaal, fysiek en non-verbaal gedrag. Dit gedrag wordt door degene die het ondergaat, ongeacht sekse of seksuele voorkeur, ervaren als ongewenst. Of dit gedrag wordt (indien het een minderjarige leerling betreft) door ouders, voogden of verzorgers van de leerling als ongewenst aangemerkt. Seksueel intimiderend gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn.

Discriminerend gedrag:

Elke vorm van ongerechtvaardigd onderscheid, als bedoeld in art. 2 van de Algemene wet gelijke behandeling. Elke uitsluiting, beperking of voorkeur die ten doel heeft of tot gevolg kan hebben dat de erkenning, het genot of op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het openbare leven wordt teniet gedaan of aangetast. Discriminatie kan zowel bedoeld al onbedoeld zijn.

Vernieling, vandalisme en diefstal:

Het gericht kapot maken of vervreemden van materialen of het kapot maken van materialen in combinatie met fysieke agressie of geweld, vernielingen door baldadigheid en het in bezit hebben van vuurwerk en wapens.

Niet luisteren en weglopen:

Niet luisteren en weglopen, kan in sommige gevallen ook bijdragen tot een onveilig klimaat. Doordat er niet geluisterd wordt kan een sfeer ontstaan waarin anderen zich niet prettig voelen. Het gaat hier om het niet opvolgen van instructies, het herhaaldelijk niet reageren op correcties, weigeren te luisteren naar wat er gezegd wordt en het negeren van schoolafspraken en regels.

Door weglopen ontstaat er direct een risicovolle situatie m.b.t. de veiligheid.

Wat doet de school als er sprake is van (aanhoudend) ongewenst gedrag?

Bij leerlingen:

Gedragregels kunnen door leerlingen zodanig (rekening houdend met de individuele kenmerken) worden overtreden dat er sprake is van aanhoudend ongewenst gedrag. Naar het oordeel van de leerkracht en na intern overleg gaat het protocol ongewenst gedrag in werking en in het geval van pesten het anti-pestprotocol. Bij geen verbetering neemt de directie de behandeling over en besluit over de verdere stappen die gezet moeten worden om de veiligheid van een ieder te kunnen garanderen.

Het is dan mogelijk dat de ouders wordt geadviseerd voor hun kind een andere school te zoeken.

Aanspreekpersoon: directie

Tips en aandachtspunten voor de leerkracht bij (aanhoudend) ongewenst gedrag:

- Keur niet de leerling maar het ongewenste gedrag af.
- Hoe beter de band is tussen leerling en leraar is hoe meer kans op resultaat.
- Neem de leerling apart en vertel feitelijk en neutraal wat je hebt gezien, gehoord of gemerkt.
- Geef duidelijke grenzen aan. Dit signaal is ook belangrijk voor het veiligheidsgevoel van de groep.
- Maak het gewenste gedrag duidelijk en gebruik daarbij de afgesproken regels.
- Pas het gesprek aan aan het temperament en de leeftijd van het kind.
- Laat niet blijken als iemand iets is komen melden.
- Maak samen afspraken over: Het stoppen van het ongewenste gedrag / wat het gewenste gedrag is / hoe jij als leerkracht daarop gaat letten / wat er gebeurt als het niet stopt.
- De leerling is zelf verantwoordelijk. Laat zelf meedenken aan oplossingen en zorg dat het kind zelf zijn gedrag in de goede richting kan sturen.
- Er mogen fouten gemaakt worden en geef kansen aan de leerling om zich te herpakken waardoor de toekomst kansrijk blijft.
- Ga op zoek naar de reden van het ongewenste gedrag. Is verdere begeleiding nodig? (zie zorgroute).
- De leerling doet een belofte (afhankelijk van de leeftijd) waar hij / zij later op aangesproken kan worden.
- Vraag aan ouders het voorval thuis met het kind te bespreken.
- Vraag aan ouders mee te werken aan verbetering en om de gemaakte afspraken op school te onderschrijven.

Hoe er gehandeld wordt als er sprake is van ongewenst wordt ook bepaald door het niveau van het schooltype, de leerling, de temperamenten en de klas.

Straffen, belonen en negeren:

In het schooljaar 2016 – 2017 wordt dit onderwerp door het team besproken. Een gezamenlijk standpunt wordt dan in dit beleid opgenomen.

Welke maatregelen worden er getroffen als er sprake is van aanhoudend ongewenst gedrag:

Indien er sprake is van aanhoudend ongewenst gedrag door een leerling, zullen maatregelen getroffen moeten worden om gewenst gedrag te realiseren. De veiligheid van de leerling (en) en anderen in en om de school moet gegarandeerd kunnen worden.

Time – in

Time – out

Schorsing

Verwijdering

Zie verder het protocol ongewenst gedrag.

Wat is een Time-in en een Time-out?

Als de leerling over grenzen gaat en het ondanks correcties niet ophoudt met het ongewenste gedrag, wordt gebruik gemaakt van een Time-in t/m klas 3 en zij- instromers vanaf klas 4 (zie protocol).

Tijdens de Time-in is de leerling in de groep. Het accent ligt bij een Time-in op het structureel en systematisch oefenen van het ombuigen van ongewenst naar gewenst gedrag. Uitgangspunt is dat gewenst gedrag geoefend en geleerd kan worden. Handelingsplannen gericht op het oefenen van gewenst gedrag worden ingezet.

Tijdens een Time-out is de leerling buiten de groep. Het accent ligt bij een Time-out op het STOPPEN van aanhoudend ongewenst gedrag.

De stappen zoals genoemd in het protocol ongewenst gedrag gaan altijd vooraf aan een eventuele schorsing / verwijdering.

Zie verder het protocol ongewenst gedrag.

Bij ouders / verzorgers:

Ouders die gedragsregels overtreden in en nabij de school, worden hierop door medewerkers aangesproken. Indien de communicatie niet open en constructief kan plaatsvinden wordt de communicatie op dat moment gestaakt en op een later tijdstip hervat.

Wanneer er dan ook geen wederzijds vertrouwen en/of respect (meer) is neemt de directie het van de medewerker over en zoekt nogmaals naar een oplossing om herhaling te voorkomen. De externe vertrouwenspersoon kan hierbij behulpzaam zijn.

Mocht deze poging van de directie niet lukken dan kan er sprake zijn van een vertrouwensbreuk. De ouders worden geadviseerd voor hun kind een andere school te zoeken.

De directie informeert het bestuur i.v.m. een mogelijke schorsing en verwijdering.

De school neemt hierbij de Zorgplicht in acht en probeert thuiszitten te voorkomen. Het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs en/of Leerplichtzaken van de gemeente waar de leerling woont wordt geïnformeerd en eventueel ingeschakeld. De school (leerkracht / directie) zorgt voor een feitelijk en accuraat dossier vanaf de start van het conflict.

Aanspreekpersoon: directie

Bij personeel:

Personeel of andere medewerkers / vrijwilligers die gedragsregels overtreden in en nabij de school, worden hierop door collegae aangesproken. Indien de communicatie niet open en constructief kan plaatsvinden wordt de communicatie op dat moment gestaakt en op een later tijdstip hervat. Wanneer er dan ook geen wederzijds vertrouwen en / of respect (meer) is wordt dit gemeld bij de directie. De directie neemt de melding over en besluit over de verdere acties. Indien nodig wordt de vertrouwenspersoon ingeschakeld.

Aanspreekpersoon: directie

Handelingsverlegenheid: Als er sprake is van handelingsverlegenheid dan is de school niet meer in staat om de leerling die onderwijszorg te geven die hij/zij nodig heeft en verdient.

Schorsing en verwijdering:

Als de situatie zich voordoet dat er sprake is van schorsing en verwijdering van een leerling dan volgt de school de procedure van de Stichting voor Vrijescholen Noord en Oost Nederland.

De bestuurder van de Stichting is dan de eindverantwoordelijke.

In samenwerking met de directie wordt de procedure afgehandeld en de communicatie verzorgd.

Zie www.vsnon.nl

Redenen van schorsing en verwijdering:

Bij de behandeling van de verwijdering maakt de school een onderscheid tussen:

- Verwijdering omdat de school niet kan voldoen aan de zorgbehoefte van de leerling; verwijdering heeft dan een onderwijskundige- en organisatorisch reden.
- Verwijdering op andere gronden, zoals aanhoudend ongewenst gedrag van een leerling en/of van ouders. De verwijdering is dan een sanctie.

In beide gevallen is er sprake van handelingsverlegenheid van de school.

De school doet niets. Wat nu?

Als de school te weinig doet om pesten of ander ongewenst gedrag tegen te gaan kunnen ouders / medewerkers zich wenden tot de vertrouwenspersoon die de klacht kan begeleiden. Ouders kunnen ook direct een klacht indienen bij de Klachtencommissie van de Stichting VSNON (zie schoolgids en www.vsnon.nl).

Gepeste kinderen en hun ouders die op school en bij de Klachtencommissie geen gehoor vinden, kunnen in het uiterste geval terecht bij de Kinderombudsman (www.dekinderombudsman.nl).

Pesten nader bekeken

Wat is pesten en wat is plagen?

Pesten:

Pesten is het systematisch en langdurig uitoefenen van psychologisch en fysiek geweld door een leerling of een groep leerlingen op één of meerdere personen die niet (langer) in staat zijn zichzelf te verdedigen. Pesten is een universeel verschijnsel.

Plagen:

Bij plagen is er sprake van incidenten. Het is een spel, niet altijd leuk maar niet bedreigend. Bij plagen zijn leerlingen aan elkaar gewaagd.

Kenmerken:

Pesten	Plagen
Voortdurend en systematisch	Af en toe
Macht is ongelijk verdeeld	Er is machtsverevenwicht
Bewust angst veroorzaken	Het is een spel
Bedreigend	Niet bedreigend, humoristisch
Zelfde slachtoffer	Wisselend slachtofferschap
Negatieve gevolgen voor de biografie	Geen negatieve gevolgen voor de biografie
Niet weerbaar	Kunnen opkomen voor jezelf

Wat is cyberpesten?

Cyberpesten, ook wel digitaal pesten, online of digipesten genoemd, is pesten via internet of een mobiele telefoon. Dit valt ook onder pesten omdat het grote invloed heeft op het welbevinden. Denk aan vervelende berichten, individueel of in groepsverband, foto's per e-mail, sms, (groeps) Whatsapp, Facebook of Twitter maar ook filmpjes op YouTube. Het belangrijkste verschil tussen digitaal pesten en 'gewoon pesten' is dat de digitale pester vaak anoniem is.

Tegen leerlingen, die zich schuldig maken aan Cyberpesten, zal de school een maatregel treffen: Het anti-pestprotocol wordt in werking gezet.

Welke signalen kunnen er bij kinderen zijn die duiden op pesten?

- Vaak alleen staan in de pauze.
- Buitengesloten/genegeerd worden (doen alsof je niet bestaat).
- Bedreigd worden als je de volgende keer geen snoep, geld of iets dergelijks meeneemt.
- Tijdens de pauze bij de pleinvacht gaan staan.
- Een spel is 'toevallig' steeds begonnen als hij/zij erbij komt.
- Vaak alleen spelen met jongere kinderen.
- Tegenvallende leerresultaten.
- Zich schuldig voelen en denken dat zijzelf de oorzaak zijn van de problemen.
- Andere kinderen gaan zuchten, piepen en steunen als het betreffende kind een idee oppert.
- Veel geroddel in de groep.
- Door een groepje kinderen zomaar in elkaar geslagen worden.
- Niet (meer) uitgenodigd wordt voor partijtjes van klasgenoten.
- Andere leerlingen laten zich negatief uit over familieleden van de leerling.
- Als andere leerlingen negatief reageren op een fout van
- Uitgescholden worden vanwege het anders zijn (kleding, uiterlijk, gedrag, etc.).
- Niet naar buiten wil op school of zich thuis opsluit.
- Signalen van ouders: goed luisteren en serieus nemen.
- Bepaalde kleren niet meer aan wil hebben.
- Niet meer naar school willen of aangeeft zich ziek te voelen.

- Slecht slapen, eten, bedplassen, nachtmerries.
- Zonder toestemming wordt je foto bewerkt en verspreid via internet.
- Zomaar pardoos door klasgenootjes uit een whatsapp groepje gegooid worden.
- Bedreigd worden via social media (sms, whatsapp, foto's en filmpjes op Facebook etc.)
-

Tips voor begeleiding van de gepeste, benadeelde of verliezende leerling bij een conflict:

- Medeleven tonen, luisteren en vragen: Hoe en van wie heb je last?
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het conflict.
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die uitgelokt wordt. Laat de leerling zien /leren dat je ook op een ander manier kunt reageren. B.v. door je niet afzonderen.
- Het gepeste kind laten inzien waarom een kind pest zonder dat het gepeste kind zich schuldig gaat voelen.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen als een leerling zich anders / beter opstelt.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Stimuleren om er thuis over te praten.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de pester (zie tips voor ouders).
- De pester niet over beschermen. Hierdoor wordt het kind in een uitzonderingspositie geplaatst waardoor het pesten zelfs kan toenemen.
- In overleg met de intern begeleider kan hulp ingeschakeld worden op individueel of op groepsniveau (sociale vaardigheidstrainingen, schoolmaatschappelijk werk,

Tips geven aan ouders van de gepeste leerling:

- Houd de communicatie met uw kind open. Blijf in gesprek.
- Conflict situatie / pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Als conflicten niet op school gebeuren maar op straat, probeer dan contact op te nemen met de ouders van de veroorzaker(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Stimuleer uw kind in het beoefenen van een sport.
- Stimuleer positief. Dat vergroot het zelfrespect.

Tips voor begeleiding van pester:

- Praten: zoeken naar de reden van het conflict en de reden van het pesten.
- Laat inzien wat het effect van zijn /haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses laten aanbieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten het andere kind heeft.
- Belonen als de leerling zich aan de regels houdt.
- Leerlingen leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop – eerst – nadenken – houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Praten met de ouders van de pester (zie tips voor ouders).
- Inleven in het kind: wat is de oorzaak van het negatieve gedrag? b.v. Problemen in de thuissituatie, buiten gesloten voelen, jaloezie, verveling, de baas willen zijn, de competitie aan willen gaan,
- In overleg met de intern begeleider hulp inschakelen (sociale vaardigheidstrainingen, schoolmaatschappelijk werk).

Tips geven aan ouders van de pester:

Neem het probleem van uw kind serieus.

Raak niet in paniek; elke kind loopt de kans pester te worden.

Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.

Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.

Besteed extra aandacht aan uw kind.

Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.

Maak uw kind duidelijk dat u achter de aanpak / beslissing van school staat.

Tips voor begeleiding van de andere kinderen van de groep:

- De kinderen door gesprekken duidelijk maken dat zij invloed hebben om het negatieve gedrag te stoppen.
- De kinderen stimuleren om voor zichzelf en een ander op te komen.
- De sterke kanten van het gepeste kind benadrukken.
- Stimuleren van het samen spelen en werken met het gepeste kind. b.v. Om voor de pauze een 'buitenspeelplan' te maken (wie speelt met wie, wat en waarmee).
- Kinderen aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor het behoud van een goede sfeer in de groep.
- Structureel in de klas de schoolregels herhalen, bespreken etc.
- Benadruk dat kinderen verschillend mogen zijn.
- Inzetten van een pedagogisch verhaal.

Tips geven aan alle andere ouders:

Neem de ouders van het gepeste kind serieus.

Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.

Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.

Geef zelf het goede voorbeeld.

Leer uw kind voor zichzelf en voor anderen op te komen.

Acties en maatregelen:

- De leerkracht besteedt direct aandacht aan het pesten. Ook als er vermoedens zijn.
- De pester biedt het gepeste kind excuus aan. De leerkracht is hier bij, zonder daarbij angst te creëren.
- De pester krijgt een taak opgedragen waarbij hij / zij iets goed maakt. Vraag dus om een inspanning.
- Zorg dat het kind zelf zijn gedrag in de goede richting kan sturen.
- De pester krijgt kans om zijn/haar ouders op de hoogte te brengen voordat de leerkracht dat doet.
- De pester gelegenheid geven om zich te bezinnen op zijn/haar gedrag door een schriftelijk verslag (of tekening bij jonge kinderen) van het pesten te maken.
- De pester laat thuis het verslag of tekening thuis door ouders ondertekenen en neemt dat de volgende dag mee naar school.
- De pester wordt na schooltijd op school gehouden voor een nagesprek. Ouders worden geïnformeerd voordat de leerling thuis komt. Gesprek met de directeur, kind en ouders.

Wat is een pedagogisch en/of spiegel verhaal?

In een pedagogisch en/of spiegel verhaal kunnen kinderen hun gedrag of gevoel herkennen. Dat kan als de inhoud ervan is afgestemd op een specifiek kind of een bepaalde groep kinderen. De leerlingen kunnen innerlijk het verband tussen 'het beeld' en hun eigen realiteit leggen door zich te spiegelen en te herkennen in de werkelijkheid van het verhaal. Dat kan leiden tot een ander moreel, tot andere daden die leiden tot gewenst gedrag.

De kunst is om het actuele verstorende gedrag herkenbaar te maken in een al bestaand of in een zelf bedacht verhaal of in de vertelstof die in een klas aan de orde komt.

Betrokkenen anti-pestprotocol:

Wie zijn er bij het anti-pestprotocol en het omgaan met ander ongewenst gedrag betrokken?

De gepeste / het slachtoffer. Kenmerken:

Het kind voelt zich anders dan de anderen / beantwoordt niet aan de groepsnorm / de meeste gepeste kinderen kunnen zich niet goed verdedigen en kunnen geen respect afdwingen van anderen / ze zijn stil en introvert / durven vaak niet over het probleem te praten /

De pester, de dader. Kenmerken:

Komt heel zelfzeker over maar is minder zeker over zichzelf dan hij zich voordoet / de dader heeft vaak een emotioneel probleem en heeft dominant gedrag nodig om zich in de groep te handhaven / ze kunnen anderen betrekken in hun pestactiviteiten / is meestal een populair persoon met stoer gedrag / heeft moeite met regels en grenzen / vindt machtsuitoefening fascinerend / de gepeste is vaak een uitlaatklep van eigen frustraties / kan omslaan in slachtofferschap /

De klas:

Deze groep kun je onderverdelen in middengroep en onafhankelijken. Ze zijn meestal ongelukkig met wat er gebeurt maar voelen zich niet bij machte er iets aan te veranderen. Ze zijn moeilijk grijpbaar. De onafhankelijken zijn belangrijk. Dat zijn degene die niet pesten en gepest worden. Wanneer de middengroep reageert op het pesten houdt het pesten waarschijnlijk op. In de middengroep kan ook angst zijn om vriendschappen te verliezen. Beiden groepen hebben de verantwoordelijkheid om een pestprobleem bij de leerkracht te melden.

De leerkracht / het team:

Leerkrachten letten goed op maar zien niet alles. Het onder ogen zien dat pesten een realiteit is, zet soms een leerkracht voor moeilijk te verteren (remmende) gedachten: 'Het moet mij met mijn ervaring toch zijn opgevallen' / 'Ik ben competent dus bestaat pesten niet in mijn klas maar wel in die van anderen' / 'Het is gewoon een vreemd kind'. Probeer de dader te betrappen en praat met collega's en bevorder de communicatie rondom het probleem. Reageer adequaat en start direct het anti-pestprotocol.

De directeur:

De directeur is de eindverantwoordelijke voor het garanderen van de veiligheid in en om de school en dus ook voor de uitvoering van het anti-pest protocol.

Ouders:

Valkuilen voor verontruste ouders die melden dat hun kind wordt gepest zijn dat zij zich schamen over het gedrag van hun eigen kind / hun eigen kind over beschermen / wel iets zien maar niet altijd kunnen ingrijpen / ontkennen dat hun eigen kind een aandeel heeft /

Betrokken ouders kunnen het initiatief nemen om de verbinding tussen pester en gepeste te herstellen.

De inbreng van ouders blijft beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van de school.

Anti-pestcoördinator:

Hij /zij is het aanspreekpunt voor ouders en leerlingen en behartiging de belangen in het kader van het anti-pestbeleid. Levert een actieve bijdrage aan een sociaal veilig schoolklimaat door het geven van voorlichting en het organiseren van preventieve activiteiten. Fungeert als gesprekspartner en beleidsadviseur op het gebied van sociale veiligheid en coördineert het anti-pestbeleid van de school.

Het schoolteam, de directie, de MR en het bevoegd gezag.

Zij onderschrijven de inhoud van het anti-pestbeleid en hebben een gezamenlijke en/of afzonderlijke verantwoordelijkheid bij de uitvoering van het beleid m.b.t. ongewenst gedrag waaronder pesten.

Vertrouwenspersoon.

Deze kan ingeschakeld worden wanneer het pestprobleem en/of het ongewenste gedrag niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert. Hij/zij kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

Anti-pestmethode in de school?

Is de school nu wel of niet verplicht om een anti-pest methode te gebruiken?

Met ingang van het schooljaar 2015 -2016 is het aan de scholen zelf om een gestructureerde samenhangende anti-pestaanpak te realiseren binnen het schoolveiligheidsbeleid. Uit recent onderzoek (Nederlands Jeugd Instituut) is gebleken dat van de ruim honderd beschikbare anti-pestmethoden de effectiviteit lang niet altijd bewezen is. Scholen zijn dus niet langer verplicht om een erkend antipestprogramma te gebruiken. Uit de onderzochte methoden zijn 6 voorlopig goedgekeurde programma's geselecteerd.

De scholen hebben de vrijheid om zelf een effectief programma te kiezen om pesten tegen te gaan. De school moet wel kunnen aantonen dat de door de school gekozen aanpak effect sorteert.

De PO-raad en de VO-raad hebben dit steeds bepleit.

Mentoren, leerlingbegeleiders, en anti-pestcoördinatoren spelen hierbij vanuit hun deskundigheid een belangrijke rol. Maar pesten aanpakken is geen taak van hen alleen. Om positieve omgang in het DNA van de school te verankeren, moet iedere collega in de klas uit de voeten kunnen met groepsdynamica en sociale verstoringen. De aanpak van pesterijen op school duldt geen verwarring, maar vraagt om een stevige investering in een positieve groepsaanpak, duidelijkheid en een team op één lijn .

Bron: 'Verwarring rondom anti-pestprogramma's' / Augustus 2015 / APS

Wat is de situatie op de Zonnewende in het schooljaar 2016 -2017?

- Er is beleid 'Het ontwikkelen van gewenst gedrag'.
- Dit beleid en de bijbehorende protocollen en Gedragscode wordt door het team en de MR onderschreven.
- Er is een Anti-pest coördinator en een vertrouwenspersoon voor de leerlingen.
- De Regenboogtraining wordt op klassen- en op team niveau ingezet.
- Gedurende het schooljaar wordt regelmatig op klassen- en team- en schoolniveau aandacht besteed aan het realiseren en implementeren van dit beleid.
- Ouders zijn op de hoogte gebracht van dit beleid inclusief bijlagen.
Zie: [www. vrijeschooldezonnewende.nl](http://www.vrijeschooldezonnewende.nl)

In het schooljaar 2017 -2018?

- 2 x per jaar wordt de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen systematisch gevolgd.

Protocol Anti-pesten

Dit protocol heeft als doel dat pesten STOPT. Pesten dwingt de leerkracht om direct te handelen en dit protocol direct te hanteren. De directeur is als eindverantwoordelijke van de school het aanspreekpunt als er sprake is van structureel pesten. De inbreng van ouders blijft beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van de school. Betrokken ouders worden direct geïnformeerd als dit protocol start.

Stap 1	<p>Melding bij de leerkracht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wanneer leerlingen onderling ruzie hebben en/of er wordt gepest proberen de kinderen er eerst zelf (en samen) uit te komen. • De leerling geeft aan 'STOP, hou op' teken. Indien nodig waarschuwt hij/zij de ander nog een keer. • Als het niet stopt wordt het gemeld bij de leerkracht.
Stap 2	<p>De leerkracht handelt :</p> <ul style="list-style-type: none"> • De situatie met de betrokken kinderen wordt besproken. • Neemt direct stelling. Pesten kan en mag niet. • De schoolafspraken te herhalen en maakt met betrokkenen afspraken om herhaling te voorkomen en maakt een afspraak voor een volgend (evaluatie)moment. • Helpt de gepeste door 'stop' te leren zeggen en te melden wanneer het mis gaat. • informeert bij de pester en de gepeste of het pesten is gestopt. • Spreekt met de pester en er wordt duidelijk gemeld wat wenselijk gedrag is op school en maakt de gevolgen van pesten duidelijk. • Besteedt aandacht aan het pesten in de klas die schijnbaar niks met het gebeuren te maken heeft. Let op: pesten kan ook een groepsproces zijn. • De klas wordt ingezet om te helpen. • Betrokken ouders worden door de leerkracht direct geïnformeerd als het protocol start en verzocht mee te werken aan verbetering van de situatie. • De pest-coördinator wordt geïnformeerd en om advies gevraagd. • Melding van pesten bij de directeur, de ib-er. • Bespreekt het pestgedrag in zorggesprekken met de intern begeleider. • Documenteert de ontwikkelingen en afspraken feitelijk in het LVS en in het incidentenarchief.
Stap 3	<p>Als het pesten stopt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerkracht blijft opletten om te voorkomen dat het pesten weer begint. • Na 2 weken vindt er een vervolgesprek plaats met pester en gepeste en ouders. • Zowel de gepeste als de pester worden eventueel extra begeleid. i.o.m. de IB'er (zie zorgroute) waarbij het inschakelen van externe hulp een mogelijkheid is.
Stap 4	<p>Als het pesten niet stopt, of het pesten begint weer opnieuw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerkracht spreekt met het slachtoffer en neemt deze in bescherming. • Spreekt met de pester en houdt deze verantwoordelijk. • De leerkracht meldt dit bij de directeur en Ib'er en de anti-pest coördinator. • Ouders worden geïnformeerd over de stand van zaken en het vervolg. School heeft hierbij de regie. • Indien nodig wordt de vertrouwenspersoon ingeschakeld. • De Intern begeleider coördineert een zorggesprek, eventueel een handelingsplan gericht op het probleem en een evaluatiemoment en onderhoud het contact tussen school en thuis (zie zorgroute). • Als er geen verbetering is neemt de directeur als eindverantwoordelijke het vervolg over.
Stap 5	<p>De directeur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Probeert door samenwerking met leerkrachten en ouders het pesten te stoppen. • Spreekt met de pester en houdt deze verantwoordelijk. • Licht de ouders van het slachtoffer en de ouders van de pester in en informeert hen over het vervolg. • Licht het team en het bestuur in en indien nodig de vertrouwenspersoon.
Stap 6	<p>Blijft het pesten aanhouden: schorsing en verwijdering.</p> <p>Wanneer de directeur, de leerkrachten en de ouders geen reële mogelijkheid meer zien om het pesten of ander wangedrag te stoppen wordt melding gemaakt bij het bestuur.</p> <p>Het bevoegd gezag zal dan concluderen dat de relatie tussen school, leerling (en/of ouders) onherstelbaar is verstoord. Verwijdering kan op zichzelf staan, maar ook gezien worden als vervolgstap op de Schorsing- en verwijderingsprocedure van de Stichting van Vrijescholen Noord en Oost Nederland. De klachtenprocedure van de Stichting VSNON is van toepassing. Zie www.vsnon.nl</p>

Protocol 'ontwikkelen van gewenst gedrag'

Uitgangspunt is dat gewenst gedrag geoefend en geleerd kan worden. Dit protocol heeft als doel dat (aanhoudend) ongewenst gedrag van een leerling ombuigt naar gewenst gedrag en STOPT. Ongewenst gedrag dwingt de leerkracht / de school om direct te handelen en dit protocol al in een vroeg stadium te gebruiken. De directeur is als eindverantwoordelijke van de school het aanspreekpunt als er sprake is van aanhoudend ongewenst gedrag.

De inbreng van ouders blijft beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van de school.

Ouders worden door de leerkracht altijd geïnformeerd als dit protocol start.

Algemene aandachtspunten bij dit protocol:

- Betrek altijd de leerling en de ouders bij de uitvoering van dit protocol en werk en handel oplossingsgericht door meewerkende factoren aandacht te geven (wat aandacht krijgt groeit).
- Meld altijd direct de time - in en time - out aan ouders. Houdt ouders goed op de hoogte en maak een zorgvuldige afweging of dit telefonisch of mondeling gebeurt.
- Voor de leerling is altijd duidelijk waarom er een time-out wordt gegeven, wat er aan gewenst gedrag verwacht wordt en de tijdsduur van de time-out.
- Het is van groot belang bij het uitvoeren van protocollen zorgvuldig, kort en zakelijk de stand van zaken bij te houden in het Kind Volgdocument in Parnassys.
- Elke leerkracht heeft een time-out collega zodat niet op het moment zelf bedacht hoeft te worden waar een leerling naar toe gaat. Aangeraden wordt om de leerkracht van 2 klassen hoger of lager te organiseren.
- In de klas ligt altijd een Time-out werk pakketje klaar met reken- en/of taalwerk.
- De time-out leerkracht houdt toezicht. De eigen leerkracht blijft verantwoordelijk voor de leerling.
- Laat het kind niet alleen gaan, er zijn kinderen die dan de school uitgaan en wegllopen.
- Een leerling mag nooit (alleen) op de gang zitten. Je hebt dan geen zicht op de leerling en het kan daar verder gaan met ongewenst gedrag.
- Als een leerling de klas niet uit wil:
Als de leerling geen fysiek gevaar voor zichzelf of voor anderen is, moet je van hem / haar afblijven. Wil een kind de klas niet verlaten laat een ander kind je time-out collega of directielid halen. Als er sprake is van een acute onveilige situatie en moet je eigenhandig een leerling verwijderen bel dan zo spoedig mogelijk de ouders en leg het probleem uit en vertel feitelijk wat er gebeurde. Zo voorkom je 'wilde verhalen' van het kind als het thuis komt.
- Als er sprake is van acuut aanhoudend ongewenst gedrag waarbij de veiligheid ernstig in het geding is kan besloten worden i.o.m. de directie een andere route in het protocol te bewandelen.
- Dit protocol wordt in principe toegepast bij leerlingen van klas 1 t/m 3 en zij-instromers vanaf klas 4.
- Er kan zich altijd een situatie voordoen waarbij het noodzakelijk is dat er andere stappen gezet moeten worden. De leerkracht heeft hierover altijd direct overleg met de Intern Begeleider en/of directie.

In het kort:

Stap 1	time – in	in de klas	3 x per jaar
Stap 2	time – in	in de klas	gedurende 8 weken een handelingsplan gedrag
Stap 3	time – in	in de klas	gedurende 8 weken een handelingsplan gedrag
Stap 4	time – out	buiten de klas	2 x 1 dagdeel / 1 x een dag / gedurende 4 weken HP
Stap 5	time – out	buiten de school	
Stap 6	schorsing /verwijdering		

Stap 1	<p>Time – in: in de klas 3 x per leerjaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Time – in: in de klas /groep 3 x per leerjaar • De leerling wordt apart gezet op een vaste time-in plaats in de klas en krijgt gelegenheid om na te denken wat er gebeurde en te stoppen met het ongewenste gedrag. • De leerkracht legt altijd uit waarom en voor hoelang deze time-in wordt gegeven. • De leerkracht heeft altijd een nagesprek na schooltijd met de leerling. Nogmaals wordt het gewenste gedrag besproken en er wordt een afspraak gemaakt om herhaling te voorkomen. • De leerkracht laat de leerling meedenken over een oplossing. • Ouders worden door de leerkracht telefonisch feitelijk geïnformeerd en in de 20 minuten gesprekken op de hoogte gehouden over het vervolg is en welke afspraken er met de leerling zijn gemaakt. • De school heeft de regie en van de ouders wordt verwacht dat zij de werkwijze van de school ondersteunen. • De leerkracht documenteert in Parnassys bij de betreffende leerling de time-in en de reden. • De leerkracht start het Kind Volg Document of bereidt dit uit met actuele stand van zaken. • De leerkracht informeert de IB'er. • Geen effect na 3 x ► stap 2. <p>Leerkracht: Ouders worden uitgenodigd voor een gesprek over het vervolg.</p>
Stap 2	<p>Time – in: Handelingsplan 1 gericht op gedrag gedurende 8 weken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door de leerkracht wordt een SMART Handelingsplan gemaakt met het accent op het stoppen van ongewenst gedrag en het oefenen van gewenst gedrag. Gedurende 8 weken wordt hier mee gewerkt. • Leerkracht betreft de leerling (Kindgesprek) en de IB'er bij het HP • Ouders worden betrokken om behulpzaam te zijn bij het behalen van de doelen. • Ouders worden geïnformeerd over het vervolg als er geen effect wordt behaald. • Het samenwerkingsverband Passend Onderwijs wordt geïnformeerd en /of om hulp gevraagd. • De leerkracht documenteert in Parnassys bij de betreffende leerling de actuele stand van zaken. • Evaluatie HP1: onvoldoende resultaat? ► stap 3 • De leerkracht informeert de IB'er. • Er is een gesprek tussen leerkracht en ouders.
Stap 3	<p>Time – in: Handelingsplan 2 gericht op gedrag gedurende 8 weken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door de leerkracht wordt een SMART Handelingsplan gemaakt met het accent op het stoppen van ongewenst gedrag en het oefenen van gewenst gedrag. Gedurende 8 weken wordt hier mee gewerkt. • Heeft het niet het beoogde resultaat dan wordt er een nieuw aangepast handelingsplan gemaakt. • Ouders worden betrokken om behulpzaam te zijn bij het behalen van de doelen • Ouders worden geïnformeerd over het vervolg als er geen effect wordt behaald. • Leerkracht betreft de leerling (Kindgesprek) en de IB'er bij het HP • Er wordt gezocht wat de oorzaak van het ongewenste gedrag kan zijn. Onderzoek? • De leerling wordt eventueel met voorrang besproken in de zorgroute. • Het samenwerkingsverband Passend Onderwijs wordt geïnformeerd en /of om hulp gevraagd. • Vanaf stap 3 wordt de IB'er en de directie betrokken. • Evaluatie HP 2: blijft er sprake van ongewenst gedrag? ► stap 4 <p>Er is een gesprek tussen IB'er, leerkracht en ouders over het vervolg.</p>
Stap 4	<p>Time-out : buiten de klas Handelingsplan 3 gericht op gedrag 2 x 1 dagdeel / 1 maal een hele dag.</p> <p>De leerling moet uit de ruimte waar de rest van de klas op dat moment is.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerling gaat naar een vaste time-out collega met een time-out werkmap. • De leerkracht legt altijd uit waarom en voor hoelang deze time-in wordt gegeven. • De leerkracht heeft altijd een nagesprek na schooltijd met de leerling. Het gewenste gedrag wordt weer besproken en er wordt een afspraak gemaakt om herhaling te voorkomen. • De leerkracht blijft verantwoordelijk voor de leerling, voert het gesprek over de reden van de time-out, het gewenste gedrag en maakt afspraken om herhaling te voorkomen en hoelang de time-out gaat duren. • De leerkracht heeft altijd een nagesprek met de leerling en ouders. • De directie en de Intern Begeleider worden geïnformeerd.

	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling wordt betrokken bij het bedenken van een oplossing (Kindgesprek). • De leerling wordt met voorrang besproken in de zorgroute. (Kinderbespreking met als vervolg een Ondersteuningsteambespreking) • Er wordt gezocht wat de oorzaak van het ongewenste gedrag kan zijn. Onderzoek? • Ouders worden door de leerkracht geïnformeerd over wat er feitelijk aan de hand is, wat het vervolg is en welke afspraken er met de leerling zijn gemaakt. De school heeft de regie. Dit wordt schriftelijk vastgelegd en ondertekend door ouders, leerling (vanaf klas 4), en de directie. • De leerkracht documenteert in Parnassys de time-out. • De leerkracht maakt volgaantekeningen in het Kind Volg Document over de actuele stand van zaken. • De directie stuurt aan ouders een schriftelijke bevestiging van de Time-out en meldt wat de afspraken zijn en wat het vervolg is en nodigt hen uit voor een gesprek met de leerkracht en/of de Intern Begeleider of de directie. • Er wordt een Handelingsplan 3 gemaakt, gericht op het verbeteren van het gedrag gedurende 4 weken. • Leerling en ouders worden betrokken bij het stoppen van het ongewenst gedrag. • Indien nodig wordt de vertrouwenspersoon, het samenwerkingsverband en/of de Leerplichtambtenaar ingeschakeld en/of geïnformeerd. • Geen gewenste verbetering ► stap 5. • De bestuurder wordt door de directie geïnformeerd. Aanspreekpersoon voor de ouders: De Intern Begeleider en/of directie i.s.m. de leerkracht.
Stap 5	<p>Time-out : de toegang tot de school wordt de leerling: Stap 5 is een maatregel die vooraf gaat aan de procedure schorsing en verwijdering. Bij een ernstig incident of bij aanhoudend ongewenst gedrag en na stap 1 t/m 4 te hebben ingezet maar zonder resultaat, kan stap 5 met onmiddellijke in gang worden ingezet. In het algemeen kan gesteld worden dat er bij stap 5 sprake is van handelingsverlegenheid: De school is niet (meer) in staat de leerling die zorg te geven die hij/zij nodig heeft en verdiend.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stap 5 maatregel kan alleen worden toegepast na goedkeuring door de directie van de school. • De ouders/verzorgers worden direct door de directie geïnformeerd en uitgenodigd voor een gesprek. De leerkracht is hierbij aanwezig. • Indien nodig worden de ouders verwezen naar de vertrouwenspersoon. • De leerling wordt voor de rest van de dag de toegang tot de school ontzegd en overgedragen aan de ouders/verzorgers. • De stap 5 maatregel kan één maal worden verlengd met één dag. Daarna kan de leerling worden geschorst. • Van de situatie en het gesprek met de ouders wordt een verslag gemaakt. Dit verslag wordt door de ouders voor gezien getekend. • De school legt alle ontwikkelingen vast in Parnassys. • De stap 5 maatregel wordt na toepassing schriftelijk gemeld aan het Bestuur als het aannemelijk is dat deze time-out gaat leiden tot schorsing en/of verwijdering. • Bij de stap 5 maatregel wordt altijd de leerplichtambtenaar geïnformeerd en het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs waar de school bij aangesloten is om te zoeken naar andere school die past bij de onderwijsbehoefte van de leerling. • Is er geen zicht op verbetering ► Stap 6. Aanspreekpersoon voor de ouders: De directie
Stap 6	<p>Schorsing en verwijdering</p> <p>Bij de behandeling van verwijdering maakt de school een onderscheid tussen:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Verwijdering omdat de school niet kan voldoen aan de onderwijs-zorgbehoefte van de leerling; De verwijdering heeft dan een onderwijskundige- en organisatorisch reden. * Verwijdering op andere gronden, zoals aanhoudend ongewenst gedrag van een leerling en/of van ouders. De verwijdering is dan een sanctie. <p>Als deze situatie zich voordoet dan volgt de school de procedure van de Stichting voor Vrijescholen Noord en Oost Nederland. De bestuurder van de Stichting is dan de eindverantwoordelijke. In samenwerking met de directie wordt de procedure en de communicatie verzorgd en afgehandeld. Zie www.vsnon.nl</p>

Vertrouwenspersonen (zie Klachtenprocedure [www.vsnon](http://www.vsnon.nl)):

Intern contactpersoon:

- Er is op iedere school tenminste één contact- vertrouwenspersoon die de klager kan verwijzen op basis van de bestaande klachtenprocedure en registreert de klacht.
- Het bevoegd gezag benoemt, schorst en ontslaat de contactpersoon.

Externe vertrouwenspersoon:

- Elke organisatie heeft minimaal één externe vertrouwenspersoon aangesteld. De bestuurder heeft als bevoegd gezag van de Stichting VSNON, twee externe vertrouwenspersonen aangesteld. Een externe vertrouwenspersoon kent diverse rollen:
- Op verzoek van de bestuurder bemiddelt de externe vertrouwenspersoon tussen alle partijen inzake de klacht en hoort daarbij alle betrokkenen.
- Schat op verzoek van de klager de haalbaarheid van een klacht in en adviseert de klager over de te volgen klachtenprocedure.
- Begeleidt de klager in het geval van situaties, waarin aangifte bij de politie dient te worden gedaan.
- Functioneert als klankbord voor de klager bij bijvoorbeeld klachten/meldingen over ‘vermeend’ grensoverschrijdend gedrag, zoals seksuele intimidatie en pesten.

Klachten kunnen onder anderen gaan over (zie Klachtenprocedure):

- Het gedrag of het nalaten van gedrag van personen.
 - De wijze waarop iemand is bejegend.
 - Besluiten die zijn genomen of zijn nagelaten.
 - De wijze waarop vastgestelde procedures zijn opgevolgd.
 - De kwaliteit van de schoolorganisatie en de inrichting van de school.
 - De kwaliteit van het onderwijs.
 - Etc.
- De bestuurder is verantwoordelijk voor de wijze waarop klachten door de organisatie worden afgehandeld.

Bronnen:

- ‘Achtergronden bij de sociale opvoeding van kinderen ‘
- ‘Rode rozen en de stinkbom’: Omgaan met verstorend gedrag in de klas. Uitg. Begeleidingsdienst voor vrijescholen
- Handleiding bij het werken aan een positief sociaal – emotioneel klimaat
Stichting de Vrije Scholen Noord en Oost Nederland, Zutphen juni 2010
- Stichting Veilig Onderwijs, jaargang 2015, Magazine voor het basisonderwijs nr. 4: pestbeleid op school.
- Kinderombudsman: Dossier pesten: Veel gestelde vragen.
- Diverse beleidsdocumenten m.b.t. omgaan met ongewenst gedrag’ van PO (vrije) scholen.
- ‘Verwarring rondom anti-pestprogramma’s’ / artikel / aug. 2015 / APS
- Schoolgids, jaarboekjes van de Vrije School De Zonnewende.
- Klachtenregeling Stichting VSNON
- Kanjerprotocol
- Databank Effectieve Jeugdinterventies / Nederlands Jeugd Instituut (NJI)
- LBBO ‘Beter begeleiden’ okt. 2013, interventies tegen pesten.